

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**D. Bernardi Primi Clarævallensis Abbatis, Ordinis
Cisterciensium Antesignani, melliflui Ecclesiæ Doctoris
Sermones In Dominicis & Festa per annum**

Bernardus <Claraevallensis>

Ser. I. De Adventu Domini & sex circumstantiis eius.

urn:nbn:de:hbz:466:1-39254

S. P. BERNARDI
CLARÆVALLENSIS
ABBATIS PRIMI,
SERMONES PER ANNUM.

De Adventu Domini, & sex circumstantiis eius.

SERMO PRIMUS.

Hodie, Fratres, celebramus Adventus initium; cuius utique fi-
cut & cæterarum solemnitatum nomen quidem celebre satis
& notum mundo, sed ratio nominis fortè non ita. Infelices
enim filii Adam omiſſis veris & ſalutaribus ſtudiis, caduca
potius & tranſitoria quærunt. Quibus aſſimilabimus homi-
nès generationis huius: aut quibus comparabimus illos, quos videmus à
terrenis & corporalibus conſolationibus avelli, ſeparariq; non poſſe? Pro-
fecto ſimiles ſunt hiſ, qui ſubmerſi periclitantur in aquis: nimirum vi-
deas eos tenentes tenere, nec ulla ratione deſerere quod primum occur-
rerit manibus, quicquid ſit illud, licet tale ſit aliquid, quod omnino pro-
deſſe non poſſit, ut ſunt radices herbarum, cæteraque ſimilia. Nam & ſi
qui ad eos fortè veniant ut ſubveniant, nonnunquam ſolent apprehenſos
involvere ſecum: aded ut iam nec ſibi, nec illis auxilium ferre præva-
leant. Sic pereunt in hoc mari magno & ſpatioſo, ſic pereunt miſeri, dum
peritura ſectantes, amittunt ſolida, quibus apprehenſis emergere & ſalva-
re poſſent animas ſuas. Neque enim de vanitate, ſed de veritate, dicitur:
Cognoscetis eam, & liberabit vos *. Vos igitur, Fratres, quibus tanquam
parvulis revelat Deus, quæ abſcondita ſunt à ſapientibus & prudentibus,
circa ea quæ verè ſalutaria ſunt, ſedula cogitatione verſamini, & diligen-
ter penſate rationem adventus huius, quærentes nimirum quis ſit qui ve-
niat, unde, quò, ad quid, quando, & quà. Laudabilis ſine dubio curioſi-
tas iſta eſt & ſalubris: neque enim tam devotè Eccleſia univerſa præſen-
tem celebraret Adventum, niſi lateret in eo magnū aliquod ſacramentum.

*Comparatio e-
legans homi-
num terrenis
adherentium.*

*Pereunt qui
peritura ſe-
ctantur.*

** Joan. 8. d*

*Circumſtantia
Adventus
Domini.*

Primo igitur: Ico cum Apoftolo ſtupente & admirante intuemini &

Sermones S. Bernardi.

VOE,

S. Patris Bernardi

2

*Qui seu
quantus.
Luc. 1. d.*

*Quare filius
venit in mun-
dum, non Pa-
ter aut Sp. S.
Rom. 11. d.*

*e Rom. 12. d
d Luc. 10. c.**

*Superbia de-
stabilis.
e Joan. 8. f*

*f Eccl. 10.
b**

*Superbia
principem
Angelorum
comutarit in
diabolum.*

*g Apoc. 3. b
h Coloss. 2. a*

*i Ioan. 8. f
k Esa. 14. d*

*l Gen. 3. b
m Esa. 1. f*

vos, quantus sit iste qui ingreditur: ipse enim est secundum Gabrielis testi-
monium ^b, *Altissimi Filius*, ac proinde coalitissimus ipse. Neque enim fas
est Dei Filium degenerem suspicari: sed æqualis, fateri necesse est, altitu-
dinis, & eiusdem penitus dignitatis. Nam & filios Principum Principes,
& filios Regum Reges esse quis nesciat? Verumtamen quid sibi vult quod
è tribus personis, quas in summa Trinitate credimus, confitemur, & ado-
ramus, non Pater, non Spiritus sanctus advenit, sed Filius. Minime qui-
dem ego id factum arbitror sine causa. Sed quis cognovit sensum Domini?
aut quis consiliarius eius fuit? Neque enim sine altissimo Trinitatis con-
filio factum est, ut Filius adveniret. Et si consideramus exilii nostri causam:
fortassis advertere possumus vel ex parte, quàm congruum fuerit à Filio
nos maximè liberari: Lucifer enim ille, qui manè oriebatur, pro eo quòd
Altissimi similitudinem usurpare tentavit, & rapinam arbitratus est esse se
æqualem Deo (quod utique Filii est) præcipitatus illicò corruit, quoniam
zelavit pro Filio Pater, & opere dixisse videtur: *Mihi vindictam, & ego re-
tribuam* ^c. Continuo videbis Satanam tanquam fulgur cadentem de cæ-
lo. ^d Quid tu igitur superbis terra & cinis? Si superbientibus Angelis Deus
non peperit: quanto magis tibi putredo & vermis? Nihil ille fecit, nihil o-
peratus est, tantum cogitavit superbiam, & in momento, in icu oculi, irre-
parabiliter præcipitatus est: quia iuxta Evangelistam, *In veritate non stetit* ^e.
Fugite superbiam, Fratres mei, (quæso) multum fugite. Initium om-
nis peccati superbia ^f: quæ tam velociter ipsum quoque sideribus cun-
ctis clariis micantem æterna caligine obtenebravit Luciferum: quæ non
modò Angelum, sed Angelorum primum in diabolum comutarit. Unde
& protinus invidens homini quam conceperat in semetipso, in eo peperit
iniquitatem; suadens ut lignum vetitum gustans fieret sicut Deus, sciens
bonum & malum. Quid enim polliceris, quid promittis miser: cum filius
Altissimi scientiæ clavem habeat, imò & ipse sit *clavis David, qui claudit
& nemo aperit?* ^g? In eo sunt omnes thesauri sapientiæ & scientiæ ab-
sconditi ^h: tune eos ut homini præstes, iniquè furaberis? Videtis quia
verè iuxta Domini sententiam *mendax iste est, & pater eius* ⁱ. Nam &
mendax fuit, dicens: *Similis ero Altissimo* ^k: & mendacii pater, cum in
hominem quoque venenatum suæ falsitatis seminarium effudit, dicens:
Eritis sicut dii ^l. Tu quoque ô homo, si vides furem, curris cum eo? Au-
ditis, Fratres, quid hac nocte lectum est in Esaia ^m, dicente Domino:
Principes tui infideles: vel (ut alia translatio habet) inobedientes, socii furum.
Revera enim Principes nostri Adam & Eva principia nostræ propagi-
nis, inobedientes & loci furum; qui quod Filii Dei est, serpentis, imò dia-
boli per serpentem consilio subripere tentant. Nec dissimulat iniuriam

Filii

De Adventu Domini, Serm. I.

3

Filii Pater (Pater enim diligit Filium ") sed continuo & in ipsum hominem vindictam tetribuit, & aggravat super nos manum suam : omnes enim in Adam peccavimus, & in eo sententiam damnationis accepimus omnes. Quid agat Filius videns pro se zelare Patrem, & nulli penitus parcere creaturæ? Ecce, inquit, occasione mei creaturas suas Pater amittit, altitudinem meam primus Angelus affectavit, & populum qui sibi crederet, habuit: sed continuo Patris zelus graviter vindicavit in illū, percutiens eum pariter cum omnibus suis plaga incurabili, castigatione crudeli. Scientiam quoque quæ nihilominus mea est, furripere voluit homo : & ne illi quidem misertus est, nec pepercit oculus eius. Nunquid de bobus cura est Deo? Duas tantum fecerat nobiles creaturas rationis participes, capaces beatitudinis, Angelum videlicet, atque hominem: sed ecce propter me Angelos perdidit multos, homines universos. Ergo ut sciant quia & ego diligo Patrem; per me recipiat, quos quodammodo propter me amisisse videtur. *Si propter me tempestas hæc orta est, (ait Jonas) tollite me, & mittite in mare* . o Jonæ. r. b.

Omnes invidet mihi. Ecce venio, & talē eis exhibeo memetipsum, ut quisquis gestierit imitari, fiat ei æmulatio ista in bonum. Novit tamen in affectum malitiæ & nequitia transisse Angelos desertores, nec ex ignorantia aliqua seu infirmitate peccasse, ideoque perire necesse est poenitere nolentes. Patris enim amor, & honor regis iudicium diligit.

*Contemplatio
longè piissima
de Filio Dei
homine facto.
Joan. 3. d*

Jonæ. r. b.

*Quare homo
redemptus non
Angelus.
p Elai. 15. b*

*Aspiratio de-
vota.
q Gen. 4. c*

*Perseverare in
malo diaboli-
cum.*

*Vnde & quò
veneris, Filius
Dei.*

Propter hoc enim & ipse creavit homines ab initio, qui supplerent locū illum, & ruinas Hierusalem restaurarent. Sciebat enim nullam Angelis partire redeundi viam. Nempe novit *superbiā Moab, quòd superbus est valde P* : & superbia eius poenitentia remedium non admittit, ac per hoc nec venia. At verò hominis vice nullam postea condidit creaturam innuens ex hoc ipso redimendum adhuc hominem : quippe quem supplantavit aliena malitia : ideoque prodesse ei potest charitas aliena. Ita, Domine, obsecro, complaceat tibi ut eruas me, quoniam ego infirmus sum. Quoniam de terra mea furtim sublati sum, & hinc innocens in lacum missus sum . q Non penitus quidem innocens : sed quantum ad eum qui me seduxit, innocens aliquatenus. Mendacium mihi persuasum est. Domine: veniat veritas ut possit falsitas deprehendi, & cognoscam veritatem, & veritas liberabit me : si tamen deprehensa falsitati penitus renunciavero, & cognita adhæsero veritati: Alioquin nō humana erit tentatio, nec humanū peccatū, sed obstinatio diabolica. Nā perseverare in malo diabolicū est: & digni sunt perire cū illo, quicumque in similitudinem eius permanent in peccato.

Ecce, Fratres, audistis quis sit qui veniat : considerate iam unde veniat, & quò. Venit utique de corde Dei Patris in uterum Virginis Matris; venit à summo cœlo in inferiores partes terræ. Quid ergò? Nonne & nobis in

A 2

terra

Sancti P. Bernardi

4

terra est conservandum? Est, si tamen in ea perstitit ille? Ubi enim bene erit sine illo, aut ubi male esse poterit cum illo? Quid mihi est in caelo, & à te quid volui super terram? Deus cordis mei, & pars mea, Deus in æternum: Nam & si ambulavero in medio umbræ mortis, non timebo mala, si tamen tu mecum es. Nunc autem ut video, & ad terras, & ad ipsum quoque descendit infernum: non tanquam vincetus, sed tanquam inter mortuos liber: sicut lux quæ in tenebris lucet, & tenebræ eam non comprehenderunt. Unde nec relinquitur anima in inferno, nec sanctum corpus in terra videt corruptionem. Christus enim qui descendit, ipse est & qui ascendit, ut adimpleret omnia, de quo scriptum est: Qui pertransiit benefaciendo & sanando omnes oppressos à diabolo. Et alibi: Exultavit ut gigas ad currendam viam: à summo calo egresso eius, & occursum eius usque ad summum eius. Merito proinde clamat Apostolus, dicens: Quæ sursum sunt querite, ubi Christus est in dextera Dei sedens. Incaustum laboraret erigere corda nostra, nisi collocatū in caelis salutis nostræ doceret auctorem. Sed videamus iam quæ sequuntur. Nam & si materia quidem copiosa invenitur & uberrima valde, sed angustia temporis tantam sermonis longitudinem non admittit. Considerantibus ergo quis veniat, magna omnino & ineffabilis maiestas innotuit. Suspicientibus unde veniat, grandis planè patuit via, secundum eius testimonium qui Prophetico præventus spiritu: Ecce, inquit, nomen Domini venit de longinquo. Porro quò veniat intuentibus, apparuit inæstimabilis dignatio & penitus inexcogitabilis, quòd in carceris huius horrorem, tanta descendere dignata est celsitudo.

Jam quis dubitet magnum aliquid in causa fuisse, ut maiestas tanta de tam longinquo, in locum tam indignum descendere dignaretur? Planè magnum aliquid quia misericordia magna, quia miseratio multa, quia charitas copiosa. Ad quid enim venisse credendus est? Hoc namque est, quod iuxta propositum ordinem oporteat iam perferutari. Nec sanè laborandum est in hac parte, cum manifestè adventus eius causam, & verba ipsius & opera clament. Ad quærendam quippe ovem centesimam, quæ erraverat, de montibus properavit, & ut confiteantur manifestius domino misericordie eius, & mirabilia eius filiis hominum, propter nos venit. Mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis sic quæsitæ. In qua si gloriari voluerit, non erit insipiens: non quod aliquid esse videatur tanquam à seipso, sed quod tanti eum fecerit ipse qui fecit. Omnes enim divitiæ, omnis gloria mundi, & quidquid in eo concupiscitur, minus est ad hanc gloriam: imo nec est aliquid in comparatione eius. Domine, quid est homo quia magnificas eum, aut quid apponis erga eum cor tuum?

Attamen

Psal. 77. d

Psal. 22. a

Actor. 10. f

Psal. 18. b

Col. 3. a

Esa. 30. f

Ad quid venerit Filius Dei

Causa divina incarnationis.

Hominis sic à D'o quæsitæ dignitas

Job. 7. d

De Adventu Domini. Sermo I.

Attamen velim nosse quid sibi voluerit quòd ad nos venit ille, aut quare non magis ivimus nos ad illum? Nostra enim erat necessitas, sed nec est consuetudo divitum ut ad pauperes veniant, nec si præstare voluerint. Ita est, Fratres, nos magis ad eum venire dignum fuit, sed duplex erat impedimentum. Nam & caligabant oculi nostri; ille verò lucem habitat inaccessibilem ^d, & iacentes paralytici in grabato divinam illam non poteramus attingere celsitudinem: propterea benignissimus Salvator & Medicus animarum descendit ab Altitudine sua, & claritatem suam infirmis oculis temperavit. Induit se laterna quadam, illo utique glorioso & ab omni labe purissimo corpore quod suscepit. Hæc est enim illa levissima planè & præfulgida nubes, supra quam ascensurum eum Propheta ^l prædixerat, ut descenderet in Ægyptum.

Tempus est iam ipsum quoque considerare tempus, quo Salvator advenit. Venit enim (quod & vos credimus non latere) non in initio nec in medio temporis, sed in fine. Nec incongruè factum est, sed verè sapienter disposuit sapientia, ut cum magis esset necessarium, tunc primò ferret auxilium, pronos ad ingratitude Adæ filios non ignorans. Verè enim advesperascebat, & inclinata erat iam dies, recesserat paulo minus sol iustitiæ: ita ut exiguus nimis splendor eius aut calor esset in terris. Nam & lux divinæ notitiæ parva admodum erat: & abundante iniquitate fervor refrigerat charitatis. Iam non apparebat Angelus, non loquebatur Propheta, cessabant velut desperatione victi, præ nimia utique duritia hominum & obstinatione: at ego (ait Filius) *tunc dixi, ecce venio* ^a. Sic sic dum medium silentium tenerent omnia, & nox in suo cursu iter perageret, omnipotens sermo tuus, Domine, à regalibus sedibus venit ^b. Quod Apostolus innuens aiebat ^c: *Quando venit plenitudo temporis, misit Deus Filium suum*. Nimirum plenitudo & abundantia temporalium, oblivionem & inopiam fecerat æternorum. Opportunè ergo tum advenit æternitas, quando magis temporalitas prævalebat. Nam ut cætera sileam, ipsa quoque pax temporalis illo in tempore tanta fuit, ut ad hominis unius edictum describeretur universus orbis ^d.

Habetis iam & personam venientis, & locum utrumque, id est, à quo, & ad quem venit: causam quoque & tempus non ignoratis. Unum restat, via scilicet per quam venit, & hæc quoque diligenter requirenda: ut possimus sicut dignum est ei occurrere. Veruntamen sicut ad operandam salutem in medio terræ venit semel in carne visibilis: ita quotidie ad salvandas animas singulorum in spiritu venit & invisibilis, sicut scriptum est ^e: *Spiritus ante faciem nostram Christus Dominus*. Et ut no-

Cur non potius homo ad Deum quam Deus ad hominem venerit.

21. Tim. 6. e

2 Esa. 19. a

Tempus adventus Domini expenditur.

4 Psal. 39. b

6 Sap. 18. e

6 Gal. 4. a

4 Luc. 20

Via per quam venit Filius Dei investigatur.

6 Thren. 4.

Ibid.

*De advento
Dei ad nos
spirituali &
invisibili.*

b Rom. 10. c

f Prov. 3. c

g Cant. 2. d

h Ibid.

*Via adventus
Dominici in
carnem.*

i Matt. 1. a

k Esa. 11. a

l Esa. 7. c

** Esa. 7. b*

vivemus inter gentes. Propterea dignum est ut si non valet infirmus in occursum tanti Medici procedere longius, saltem conetur erigere caput, & aliquatenus assurgere venienti. Non te oportet, o homo, maria transfretare, non penetrare nubes, non transalpina necesse est. Non grandis, inquam, tibi ostenditur via, usque ad temetipsum occurre Deo tuo: prope est enim verbum in ore tuo, & in corde tuo ^b. Usque ad cordis compunctionem & oris confessionem occurre, ut saltem exas de sterquilinio miseræ conscientia: quoniam indignum est illuc auctorem puritatis intrare. Et hæc quidem de eo adventu dicta sunt, quo singulorum mentes invisibili dignatur illustrare præsentia.

Libet autem & manifesti adventus viam considerare. Quoniam viæ eius viæ pulchræ; & omnes semitæ eius pacificæ ^f. *Ecce, inquit sponsa & venit is saliens in montibus, transfiliens colles.* Venientem vides, o pulchra, sed cubantem videre antè non poteris. Dixisti enim ^h: *Indica mihi quem diligit anima mea, ubi pascas, ubi cubes.* Cubans pascit Angelos, in illas perpetuas æternitates, quos satiat visione æternitatis & immutabilitatis suæ. Sed ne ignores te, o pulchra: quoniam mirabilis facta est visio illa ex te, confortata est, & non poteris ad eam. Veruntamen ecce egressus est de loco sancto suo: & qui cubans pascit Angelos, ipse cœpit, sicque sanabit nos: & videbitur veniens & pascus, qui cubans & pascens antè videri non poterat: *Ecce venit hic saliens in montibus, transfiliens colles. Montes & colles Patriarchas & Prophetas accipe, & quemadmodum venerit saliens & transfiliens, in libro generationis lege ⁱ, Abraham genuit Isaac, Isaac genuit Jacob, &c.* Ex his montibus prodiit (ut invenies) radix Iesse, unde iuxta Prophetam ^k egressa est virga, & exinde flos ascendit, super quem requievit spiritus septiformis. Quòd manifestius alio in loco aperiens idem Propheta, *Ecce, inquit ^l, Virgo concipiet & pariet filium, & vocabitur nomen eius Emmanuel, quod interpretatur, Nobiscum Deus.* Quem enim prius florem, ipsum deinde Emmanuel: & quam dixerat virgam, manifestius exprimens, virginem nominavit. Sed necesse est altissimi huius sacramenti considerationem diei alteri reservari. Digna est enim proprio sermone materia, præsertim quòd in longum iam hodiernus sermo processerit.

In Adventu Domini, de verbis Esaiæ ad Achaz.

S E R M O II.

Pete tibi signum à Domino Deo tuo in profundum inferni, sive in excelsum supra. Et dicit Achaz. Non petam & non tentabo Dominum. Et dixit: Audite exgo domus David. Nunquid parum vobis est, molestos esse hominibus,